

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/12238-2
Saksbehandler Kent Inge Buli Gutvik

Utvalg	Møtedato
Fylkesutvalget	03.06.2025
Fylkestinget	17.06.2025

Høring - Domstolenes funksjonsevne i ekstraordinære situasjoner (beredskapshjemler)

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Agder fylkeskommune støtter departementets forslag til beredskapshjemler i domstolloven med følgende merknader:

- 1) Virkeområdet for bestemmelsene bør tydeliggjøres i enda større grad enn hva som fremgår av forslaget til ny § 241. Særlig begrepet «*ekstraordinære situasjoner i fredstid*» gir et betydelig tolkningsrom og risiko for at bestemmelsene kan tas i bruk i større utstrekning enn hva som har vært tilsiktet fra departementets side. For å unngå dette bør begrepet enten avgrenses noe mer i selve lovteksten, eventuelt at det i større grad utdypes i forarbeidene til bestemmelsene hva som nærmere ligger i begrepet.
- 2) Kompetansen til å avgjøre hvorvidt man er i en situasjon som nevnt i § 241 bør legges til Kongen.
- 3) Det bør i lovproposisjonen foretas en eksplisitt vurdering av forliksrådernes rolle i krisesituasjoner. Dersom forslaget om å la bestemmelsene i § 242 få tilsvarende anvendelse for forliksrådene opprettholdes, bør det presiseres i lovbestemmelsen hvilken instans forliksrådet skal sende anmodning om overføring til.
- 4) Terskelen for å benytte prioriteringsbestemmelsene i § 243 bør inkludere en vurdering av forholdsmessighet og nødvendighet, slik at prioriteringen kan tilpasses den spesifikke krisesituasjonen. En slik formulering vil gjøre det lettere å prioritere mellom viktige og mindre viktige saker. Dette vil kunne gi en mer balansert tilnærming som kan tilpasses ulike krisesituasjoner, samtidig som det sikrer at prioriteringene er proporsjonale og rettferdige.
- 5) Det bør i forarbeidene tydeliggjøres hva slags saker som omfattes av begrepet «*Midlertidig avgjørelser som er nødvendige av hensyn til liv og helse og betydelige samfunnsinteresser*» og hvilke saker som faller innenfor begrepet «*inngrep i menneskerettighetene*» i forslag til § 243.
- 6) Det bør vurderes å åpne opp for at man i § 243 også kan prioritere saker som i stor grad påvirker økonomi og næringsinteresser. Dette for å bidra til å opprettholde økonomisk stabilitet og forhindre større økonomiske kriser, samt sikre arbeidsplasser. Det er likevel viktig å sikre at prioritering av økonomiske interesser ikke går på bekostning av rettsikkerheten og likebehandling av andre prioriterte sakstyper. Det bør også vurderes å inkludere andre sakstyper, eksempelvis saker som involverer særlig sårbare grupper, miljøsaker og saker knyttet til kritisk infrastruktur.

- 7) Opplistingen over prioriterte sakstyper i § 243 bør kunne suppleres, utfylles og fravikes, forutsatt at kompetansen legges til Kongen. Dersom kompetansen legges til Domstolsadministrasjonen, bør det ikke være adgang til å fravike opplistingen, men kun supplere og utfylle den.
- 8) Forslag til § 244 om skriftlig behandling bør presiseres slik at det kommer klarere frem i lovteksten at reglene om skriftlig behandling i jordskifteretten bare skal gjelde i situasjonene som er beskrevet i § 241. Videre bør reglene bare gjelde der jordskifteretten kan sikre en forsvarlig saksbehandling til tross for situasjonen som har oppstått. Jordskifteretten vil i mange tilfeller ha behov for tilgang til dokumentasjon fra andre offentlige instanser og det er ikke gitt at dette vil være mulig i krig eller andre ekstraordinære situasjoner.
- 9) Muligheten i § 245 til å trekke meddommere fra bestemte trekningskretser i krisesituasjoner bør begrenses til de tilfellene hvor det foreligger reelle praktiske hindre for at meddommere kan møte opp i domstolen. Videre må ikke området hvor det trekkes meddommere fra begrenses mer enn det som er nødvendig ut fra den faktiske situasjonen. Bestemmelsene i § 245 bør gjelde tilsvarende for jordskifteretten.

Vedlegg

Høring - Domstolenes funksjonsevne i ekstraordinære situasjoner (beredskapshjemler)

Høringsnotat - Domstolenes funksjonsevne i ekstraordinære situasjoner
(beredskapshjemler)

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet la 24. mars 2025 frem høringsnotat med forslag til et nytt kapittel i domstoloven med beredskapshjemler. Bestemmelsene skal gjelde når riket er i krig, krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare, og ved ekstraordinære situasjoner i fredstid. Fylkeskommunedirektøren er positiv til forslaget til endringer i domstoloven med de merknadene som kommer frem i saken.

Saksopplysninger

Justis- og beredskapsdepartementet har sendt på høring et forslag til nytt kapittel i domstoloven med beredskapshjemler som skal gjelde når riket er i krig, krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare, og ved ekstraordinære situasjoner i fredstid. Svarfrist er satt til 24. juni 2025.

Hensikten med hjemlene er å avhjelpe konsekvenser av fremtidige sikkerhetspolitiske kriser eller andre typer ekstraordinære situasjoner for saksavviklingen i domstolene, og sikre en forutsigbar og ensartet praksis i landets domstoler under slike omstendigheter.

Vurderinger

Bestemmelsenes virkeområde

Departementet foreslår at beredskapshjemlene i domstolene skal gjelde «*når riket er i krig, krig truer eller rikets selvstendighet eller sikkerhet er i fare*», og «*ved ekstraordinære situasjoner i fredstid*», jf. forslag til ny § 241. Virkeområdet kobles med det til de samme situasjonene som beredskapsloven, og omfatter i tillegg ekstraordinære situasjoner uten tilknytning til sikkerhetspolitiske trusler. Uttrykket «*ekstraordinære situasjoner i fredstid*» omfatter ifølge departementet fredssituasjoner hvor tungtveiende samfunnsinteresser må ivaretas.

Fylkeskommunedirektøren vurderer det slik at virkeområdet for bestemmelsene bør tydeliggjøres i ennå større grad enn hva som fremgår av forslaget. Dette for å sikre at unntaksbestemmelsene i praksis ikke gis et for bredt anvendelsesområde. Særlig begrepet «*ekstraordinære situasjoner i fredstid*» gir et betydelig tolkningsrom og risiko for at bestemmelsene kan tas i bruk i større utstrekning enn hva som har vært tilsiktet fra departementets side. For å unngå dette er fylkeskommunedirektøren av det syn at begrepet enten bør avgrenses noe mer i selve lovteksten, eventuelt at det i større grad utdypes i forarbeidene til bestemmelsene hva som nærmere ligger i begrepet.

En viktig problemstilling knyttet til forslaget er hvem som skal ha kompetanse til å beslutte om virkemidlene i beredskapsbestemmelsene kan og skal benyttes. Departementet foreslår at kompetansen til å vurdere hvorvidt det foreligger en ekstraordinær situasjon, og dermed benytte virkemidlene i beredskapshjemlene, i hovedsak bør legges til domstolen. Når det gjelder bestemmelsen om utvidet adgang til skriftlig behandling og bestemmelsen om utvidet adgang til bruk av fjernmøter er kompetansen derimot lagt til Kongen, av hensyn til likebehandling. I de tilfeller hvor kompetansen er lagt til domstolen, skal domstolen etter forslaget både ta stilling til hvorvidt man er i en situasjon som nevnt i § 241 (eksempelvis om man er i en ekstraordinær situasjon), men også om de øvrige vilkårene i den enkelte beredskapsbestemmelse er oppfylt slik at virkemiddelet kan tas i bruk.

Fylkeskommunedirektøren mener at avgjørelsen knyttet til å vurdere hvorvidt man er i en situasjon som nevnt i ny § 241 er av så viktig betydning at kompetansen bør legges til

Kongen. Dette sikrer likebehandling, og det bidrar også til å fordele beslutningsmyndigheten på henholdsvis Kongen og domstolene i de tilfeller hvor kompetansen til å vurdere bruk av virkemidlene for øvrig er lagt til domstolene.

Stenging av domstoler og overføring av saker til sideordnede domstoler

Departementet foreslår ikke innføring av bestemmelser som muliggjør en nedstenging av domstolene som institusjon. Fylkeskommunedirektøren er enig i denne vurderingen og bemerker at det nettopp er i krisesituasjoner, hvor den utøvende makt gjerne gis utvidede fullmakter og tiden er knapp, at behovet for domstolskontroll kan gjøre seg særlig gjeldende.

Av hensyn til å sikre effektiv sakshåndtering foreslår departementet en beredskapshjemmel i ny § 242 som muliggjør overføring av saker mellom domstoler i krisesituasjoner.

Departementet foreslår for det første en bestemmelse om at lagmannsretten etter anmodning fra domstollederen i en tingrett eller jordskifterett, kan beslutte at én eller flere av domstolens saker skal overføres til én eller flere andre domstoler i samme instans, for å avhjelpe konsekvenser av den aktuelle situasjonen. På samme vilkår kan Høyesteretts ankeutvalg etter anmodning fra domstollederen i en lagmannsrett beslutte at én eller flere av lagmannsrettens saker skal overføres til én eller flere andre lagmannsretter.

Videre foreslås det at når virksomheten i en tingrett eller jordskifterett avbrytes av en krigstilstand eller av en ekstraordinær situasjon i fredstid, kan lagmannsretten uten forutgående anmodning beslutte at én eller flere av den aktuelle domstolens saker skal overføres til én eller flere andre domstoler i samme instans. Høyesteretts ankeutvalg kan på samme vilkår beslutte at én eller flere av en lagmannsretts saker skal overføres til én eller flere andre lagmannsretter.

Det legges i forslaget opp til at partene og domstolen som det er aktuelt å overføre saker til, så langt situasjonen tillater det, skal gis anledning til å uttale seg før det treffes beslutning om overføring.

Departementet foreslår at bestemmelsene om overføring også skal gjelde for forliksrådene så langt de passer.

Fylkeskommunedirektøren støtter i hovedsak departementets forslag til bestemmelser om overføring av saker i ny § 242. Bestemmelsene vil være et viktig virkemiddel for å bidra til en hensiktsmessig og effektiv saksavvikling også i tilfeller hvor en eller flere av landets domstoler settes ut av funksjon som følge av en krisetilstand.

Når det gjelder forliksrådene, registrerer fylkeskommunedirektøren at departementet i høringsnotatet ikke har gjort noen nærmere vurdering av forliksrådets rolle i en krisesituasjon. Dersom forslaget om å la bestemmelsene i § 242 få tilsvarende anvendelse for forliksrådene opprettholdes, bør det etter fylkeskommunedirektørens syn presiseres i lovbestemmelsen hvilken instans forliksrådet skal sende anmodning om overføring til.

Prioritering av saker

Departementet foreslår at det i en krisesituasjon skal være felles regler for prioritering av saker. En krisesituasjon kan føre til at domstolenes saksavvikling må reduseres kraftig, til tross for at domstolene benytter de virkemidlene for avvikling av saker som finnes i det eksisterende regelverket. Tanken er at ensartede regler for prioritering av saker i krisesituasjoner vil gi borgerne forutsigbar rettssikkerhet uten at den enkelte dommers uavhengighet utfordres. Departementet ønsker prioriteringsregler som er tilstrekkelig smidige, samtidig som de sikrer ensartet praksis, opprettholder eventuelt smittevern for parter og aktører i situasjoner som krever det, og for øvrig åpner for at særtrekk ved den enkelte domstol og dens sakstilfang tas hensyn til. Videre er det tenkt at lovforslaget til en viss grad også kan lette det ansvaret for driften som ellers påhviler den enkelte domstolleder.

Av hensyn til forutberegnelighet, demokratisk legitimitet og et mest mulig likt domstoltilbud i hele landet foreslår departementet en generell prioriteringsregel i ny § 243 som skal kunne benyttes i de krisesituasjoner som fremgår av § 241 når det er tvingende nødvendig for å opprettholde grunnleggende dømmende funksjoner. Etter departementets syn bør det være en viss terskel for at prioriteringsregelen skal kunne benyttes.

Departementet har bedt om høringsinstansenes syn på om formuleringen «*tvingende nødvendig*» gir en hensiktsmessig terskel, eller om man heller bør ha en mer dynamisk skranke, for eksempel knyttet til nødvendighet og forholdsmessighet.

Fylkeskommunedirektøren mener at det kan være hensiktsmessig å vurdere om terskelen bør inkludere en vurdering av forholdsmessighet og nødvendighet, slik at prioriteringen kan tilpasses den spesifikke krisesituasjonen. En slik formulering vil gjøre det lettere å prioritere mellom viktige og mindre viktige saker. Dette vil kunne gi en mer balansert tilnærming som kan tilpasses ulike krisesituasjoner, samtidig som det sikrer at prioriteringene er proporsjonale og rettferdige.

De foreslåtte prioriterte sakstypene tar utgangspunkt i forslaget til lovbestemmelse om hvilke sakstyper som skulle prioriteres under pandemien. Departementet legger til grunn at det vil være disse sakstypene som bør prioriteres i de fleste krisesituasjoner som rammer domstolene.

Fylkeskommunedirektøren finner at enkelte av sakstypene som skal prioriteres fremstår litt vage. Det f.eks. noe uklart hvilke saker som konkret faller inn under begrepene «*Midlertidig avgjørelser som er nødvendige av hensyn til liv og helse og betydelige samfunnsinteresser*» og hvilke saker som går på «*inngrep i menneskerettighetene*». Høringsnotatet konkretiserer ikke så mye hvilke saker man tenker seg her. Fylkeskommunedirektøren er derfor av det syn at departementet i forarbeidene bør være tydeligere på hva slags saker man tenker omfattes under disse punktene.

Departementet foreslår ikke noen prioriteringsrekkefølge mellom sakstypene som er opplistet i bestemmelsen, men foreslår at det skal være opp til domstolene selv å prioritere mellom konkrete saker innenfor de ulike prioriterte sakstypene.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at det er fornuftig at domstolene selv prioriterer rekkefølgen mellom sakstypene.

Departementet har bedt høringsinstansene vurdere om også betydelige økonomiske/næringsinteresser bør være en prioriteringskategori. Departementet har videre bedt om høringsinstansenes syn på de foreslåtte sakstypene på listen over prioriterte sakstyper, og om det er ytterligere sakstyper som bør inn i oppregningen. Departementet ber særlig om

høringsinstansenes syn på om listen er tilstrekkelig konkret avgrenset, eller om det for eksempel bør inntas henvisninger til konkrete bestemmelser i straffeprosessloven.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at det i gitte situasjoner kan være fornuftig å prioritere saker som i stor grad påvirker økonomi og næringsinteresser for å bidra til å opprettholde økonomisk stabilitet og forhindre større økonomiske kriser, samt sikre arbeidsplasser. Det er imidlertid viktig å sikre at prioritering av økonomiske interesser ikke går på bekostning av rettsikkerheten og likebehandling av andre prioriterte sakstyper.

Fylkeskommunedirektøren mener videre at det også kan være grunn til å vurdere å inkludere andre sakstyper, eksempelvis saker som involverer særlig sårbare grupper, miljø saker og saker knyttet til kritisk infrastruktur.

Sakstypene som nevnes i forslaget til § 243 første ledd behandles bare i de alminnelige domstolene. Departementet har ikke sett behov for å fastsette prioriteringsregler som skal gjelde for jordskifterettene i situasjoner som beskrevet i lovutkastet, men ber om høringsinstansenes syn på hvorvidt det er grunn til å fastsette slike regler.

Fylkeskommunedirektøren ser i likhet med departementet ikke behov for å fastsette prioriteringsregler for jordskifterettene.

Departementet foreslår at Domstoladministrasjonen, når tungtveiende grunner tilsier det, skal kunne bestemme at tingrettene, lagmannsrettene og jordskifterettene skal følge nærmere bestemte retningslinjer for prioritering av saker som kan utfylle eller supplere opplistingen i første ledd og andre fristregler som gjelder for behandling av sivile saker og saker om straff. Forslaget er ment som en sikkerhetsventil, og prioritering etter første ledd skal være den klare hovedregelen. Departementet ber om høringsinstansenes syn på hvorvidt unntaksregelen også bør gi Domstoladministrasjonen adgang til å fravike opplistingen foreslått i første ledd gjennom slike retningslinjer, eller om det er tilstrekkelig at Domstoladministrasjonen gjennom retningslinjene kan utfylle eller supplere opplistingen. Departementet ber videre om høringsinstansenes syn på om slike retningslinjer etter loven bør avgrenses til å gjelde i en bestemt periode, for eksempel et gitt antall måneder av gangen.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at en adgang til å supplere, utfylle og fravike opplistingen, vil være positivt ettersom det kan gi større fleksibilitet og mulighet til å tilpasse seg uforutsette situasjoner. Dette til tross for at det også kan føre til mindre forutsigbarhet. Fylkeskommunedirektøren mener departementet bør vurdere å legge kompetansen til Kongen i stedet for Domstoladministrasjonen, da dette vil gjøre det mindre betenkelig å innføre en bestemmelse som gjør det mulig å fravike opplistingen. Dersom forslaget om å legge kompetansen til Domstoladministrasjonen opprettholdes, bør det kun åpnes en adgang til å utfylles og supplere opplistingen.

Saksbehandlingsregler

Departementet foreslår ulike saksbehandlingsregler for domstolenes behandling i situasjoner som omtalte i ny § 241. For det første foreslår departementet regler for utvidet adgang til skriftlig behandling i domstolene i ny § 244.

Prinsippene om at forhandlingene i retten skal foregå muntlig (muntlighetsprinsippet) og at presentasjon av bevis og saksbehandlingen skal skje i retten (bevisumiddelbarhetsprinsippet) er sentrale prinsipper. Dette bidrar til offentlige prosesser i domstolene og å sikre kontradiksjon. Departementet foreslår at Kongen skal kunne bestemme at enkelte typer saker på strafferettens område skal kunne behandles helt eller delvis skriftlig, i situasjoner som beskrevet i § 241. Dette kan føre til raskere behandling av slike saker enn det som ellers kunne vært mulig i situasjonen. Sakstypene er opplistet i

lovforslaget, og gjelder blant annet prøving av varetektsfengsling, opprettholdelse eller illeggelse av besøksforbud og anke av dommer i noen typer straffesaker til lagmannsretten og Høyesterett. Det er en forutsetning at den skriftlige behandlingen vil føre til et forsvarlig og tilstrekkelig avgjørelsesgrunnlag, og partene må få uttale seg om spørsmålet om skriftlighet.

Videre foreslår departementet å innføre samme regler som gjelder for skriftlig saksbehandling i sivile saker etter tvisteloven, for enkelte saker i jordskifteretten. Dette innebærer blant annet at jordskifteretten kan samtykke til skriftlig behandling der partene avtaler dette, når dette kan gi en mer effektiv og prosessøkonomisk behandling. Videre kan jordskifteretten beslutte at partene skal inngi skriftlige redegjørelser i saker som reiser særlig kompliserte rettslige eller faktiske spørsmål når det er nødvendig for å få et vesentlig sikrere avgjørelsesgrunnlag, eller i saker med uoversiktlige faktiske forhold. Forslaget innebærer også at jordskifteretten kan bestemme at forslag til jordskifteavgjørelse og blant annet forslag til fastsetting av grenser og eiendomsrett, skal behandles skriftlig når det er forsvarlig og partene har fått anledning til å uttale seg.

Departementet foreslår videre at en forskriftshjemmel som gir Kongen anledning til å gi nærmere bestemmelser om skriftlig behandling, herunder regler om at beslutninger om skriftlig behandling ikke kan ankes.

Fylkeskommunedirektøren mener det er gode grunner til å tillatte skriftlig behandling av de typen saker som er omtalt i lovforslaget, i krisetilfeller. Samtidig mener fylkeskommunedirektøren at det bør komme klarere frem i lovteksten at reglene om skriftlig behandling i jordskifteretten bare skal gjelde i situasjonene som er beskrevet i § 241. Fylkeskommunedirektøren mener også at reglene bare bør gjelde der jordskifteretten kan sikre en forsvarlig saksbehandling til tross for situasjonen som har oppstått. Jordskifteretten vil i mange tilfeller ha behov for tilgang til dokumentasjon fra andre offentlige instanser og det er ikke gitt at dette vil være mulig i krig eller andre ekstraordinære situasjoner.

Departementet foreslår i ny § 246 å gi Kongen myndighet til å gi forskrift om at retten kan beslutte at rettsmøter i straffesaker helt eller delvis skal holdes som fjernmøter. Dette kan bare gjelde når det er nødvendig for å sikre en forsvarlig og rettssikker virksomhet i domstolene. I tillegg må det være nødvendig og ubetenkelig å bruke fjernmøter i den enkelte sak. Partene skal få uttale seg før beslutningen treffes, men avgjørelsen om fjernmøte kan ikke ankes. Forslaget innebærer at en slik forskrift skal være tidsbegrenset til inntil fire måneder.

Fylkeskommunedirektøren vurderer at forslaget innebærer en begrenset mulighet til å avholde fjernmøter og foreslår å støtte forslaget.

I ny § 245 forslår departementet fleksible regler for trekking av meddommere i situasjoner som omtalt i § 241. Etter domstolloven trekkes meddommere i rettsaker ut fra fastsatte trekningskretser innenfor rettskretsen (for tingrettene) eller lagsogn (for lagmannsrettene). Departementet viser til at det i krisesituasjoner kan være restriksjoner eller praktiske hindringer som gjør det vanskelig å reise til rettsstedet. Lovforslaget innebærer at domstolleder i krisesituasjoner kan beslutte at meddommere skal trekkes fra bestemte trekningskretser, fra den kommunen rettsmøtet skal holdes i eller de kommunene som ligger nærmest.

Det er et viktig prinsipp at meddommere trekkes ut på en tilfeldig måte. Fylkeskommunedirektøren vurderer at det likevel kan være behov for fleksibilitet i adgangen til å avgrense geografisk de områdene meddommere trekkes fra i krisesituasjoner.

Slik lovforslaget er utformet vil imidlertid adgangen til å begrense området meddommerne trekkes fra, gjelde uavhengig av om krisesituasjonen påvirker den aktuelle rettskretsen eller lagsognet. Det gis heller ikke føringer i loven for når domstolleder kan velge å begrense trekket til den kommunen rettsmøtet skal holdes i eller når trekket også bør omfatte nærliggende kommuner.

Fylkeskommunedirektøren mener at muligheten til å trekke fra bestemte trekningskretser i krisesituasjoner bør begrenses til de tilfellene hvor det foreligger reelle praktiske hindre for at meddommere kan møte opp i domstolen. Videre mener fylkeskommunedirektøren at området hvor det trekkes meddommere fra ikke må begrenses mer enn det som er nødvendig ut fra den faktiske situasjonen.

Departementet har bedt om høringsinstansenes syn på om det er behov for en tilsvarende regel for trekning av jordskiftemeddommere. Fylkeskommunedirektøren vurderer i utgangspunktet at de samme reglene bør gjelde for jordskifteretten.

Regionplan Agder 2030

Endringsforslagene vil være et viktig bidrag for sikre at domstolene kan opprettholde sin drift og ha en effektiv saksavvikling også i krisesituasjoner. Dette er viktig for rettssikkerheten til landets innbyggere – herunder innbyggerne i Agder. Forslagene vil derfor bidra til bedre beredskap slik at man er bedre rustet for å håndtere uønskede og uventede hendelser som rammer landet og innbyggerne.

Økonomiske konsekvenser

Innføring av beredskapshjemler i domstolloven medfører ikke i seg selv kostnader. Forslaget om regler for flytting av saker vil kunne få økonomiske og praktiske konsekvenser for Agder fylkeskommune dersom fylkeskommunen er part i en sak for domstolene. Det er imidlertid krevende fullt ut vurdere de økonomiske konsekvensene av bestemmelser som skal kunne anvendes i en ekstraordinær krisesituasjon. Det antas likevel at de økonomiske konsekvensene vil være begrenset.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren opplever i all hovedsak at forslagene til nye beredskapsbestemmelser vil bidra til å sikre en effektiv saksavvikling i domstolene i alvorlige krisetilfeller. Fylkesdirektøren er positiv til forslagene til endringer i domstolloven, med de merknadene som kommer frem i saken.

Kristiansand, 12.05.2025

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Knut Lindland
fylkesdirektør